

CONTRACEPTIVE CONSULTATIONS FOR RISK GROUPS⁴

Chief. Assist. Kina Velcheva, PhD

Department of Health Care

Univesity of Ruse "Angel Kanchev"

Phone: 082-888 755

E-mail: kvelcheva@uni-ruse.bg

Abstract: *The study aims to serve in the development of better policies for patients from risk groups and, more specifically, to provide useful information on family planning and the use of contraception. The research methodology includes a preliminary desk study of documents, as well as rapid assessment methods - focus groups and semi-depth interviews with representatives of local self-government bodies, the non-governmental sector, state institutions, experts and citizens from risky neighborhoods. Health mediation was relatively quickly recognized by the state as a good practice, despite the difficulties associated with its introduction - A REVIEW OF GOOD PRACTICES WITH INTERVENTIONS FOR RISK GROUPS, through the introduction of the position of "health mediator" into the healthcare system, and the challenges associated with securing funding.*

Keywords: Contraception, Pregnancy, Abortions, Unprotected sex.

JEL Codes: I 12, I 13

ВЪВЕДЕНИЕ

Медицината като съвкупност от знания (наука), умение (изкуство) и средства за действие възниква в дълбока древност (Hristova, E., Stefanov, R., & Iskrov, G., 2017). Тя непрекъснато се е развивала, като са се увеличавали и задълбочавали знанията, уменията и средствата, които се използват още в първичния вариант на медицинска консултация (Jones, Gr., 1995).

Заедно с това са се променяли и мисията (предназначението) и целите на медицината, които трябва да бъдат постигнати по време на консултация особено при рискови групи (Dyulgerova, S., 2020).

Развитието на медицината се е съпътствало и с промени във формите и начините на извършване на медицинската помощ с цел контрацепция (Institoris, H., Sprenger, J., & Summers, M., 2008).

С увеличаване на потенциалните възможности на медицината се е обогатявала контрацептивната мисия и все повече са се конкретизирали нейните първични цели – приближаване на продължителността на човешкия живот към биологичните граници и по-пълно и по-добре постигано отстраняване или намаляване на отрицателните ефекти, които предизвикват полово предаваните болести (Tsvetkova, S., Dyulgerova, S., & Asenova, R., 2015). Това означава, че благодарение и на медицинската контрацептивна превенция хората могат да живеят по-дълго и да имат по-високо физическо, психично и социално качество на живот (Vladimirova, M., 2023).

Само отделните елементи на мисията са възниквали и са придобивали определено значение в зависимост от натрупването на нови знания в различните области на медицината

и на хуманитарните науки при работа с рискови групи (Dyulgerova, S., & Georgieva, N., 2015). Мисията се е развивала, като от дейности, свързани само с полово предавани болести, се е преминавало и към дейностите, свързани и с репродуктивното здраве, т.е. неговото запазване и увеличаване (Jones, Gr., 1995).

⁴ Докладът е представен в секция Здравни грижи на 24 октомври 2025 с оригинално заглавие на български език: КОНТРАЦЕПТИВНИ КОНСУЛТАЦИИ В РИСКОВИ ГРУПИ

ИЗЛОЖЕНИЕ

В стратегията на Световната здравна организация “Здраве за всички през XXI век” се формулират и главната и основните цели на репродуктивната медицина, които са съобразени с развитието и постиженията на медицинската наука и на ресурсите, които съществуват и могат да бъдат използвани частично при потребители от рискови групи (Naydenova, A., Dimitrova, E. & Dyulgerova, S., 2017)... За да се даде отговор на въпроса „как са постигнати целите на контрацептивни консултации в рискови групи при високо медицинско обслужване”, същите трябва да бъдат измерени с помощта на различни измерители, при по-голяма част от които могат да бъдат получени съответни числени стойности (Dyulgerova, S. & Georgieva, R., 2024).

Поради огромното разнообразие на целите, свързани с отделните елементи на мисията, в практиката се използват голям брой измерители, които са обект на различни науки (педагогика, социология, екология, право...) и медицински дисциплини и с които съвременните студенти е нужно да се запознаят при цялостната медицинска подготовка (Dyulgerova, S., 2013).

Проучването има за цел да послужи при разработването на по-добри политики за пациенти от рискови групи и по-конкретно да предостави полезна информация при семейно планиране и използването на контрацепция. Методологията на изследването включва предварително кабинетно проучване на документи, както и методи за бърза оценка – фокусни групи и полудълбочинни интервюта с представители на местните органи за самоуправление, неправителствения сектор, държавни институции, експерти и граждани от рискови квартали.

Резултати от проведено проучване - Ниво на запознатост и мотивация за употреба и използването на контрацепция.

Цел - да се установи нагласата за информираност и приложимост на контрацептивни средства

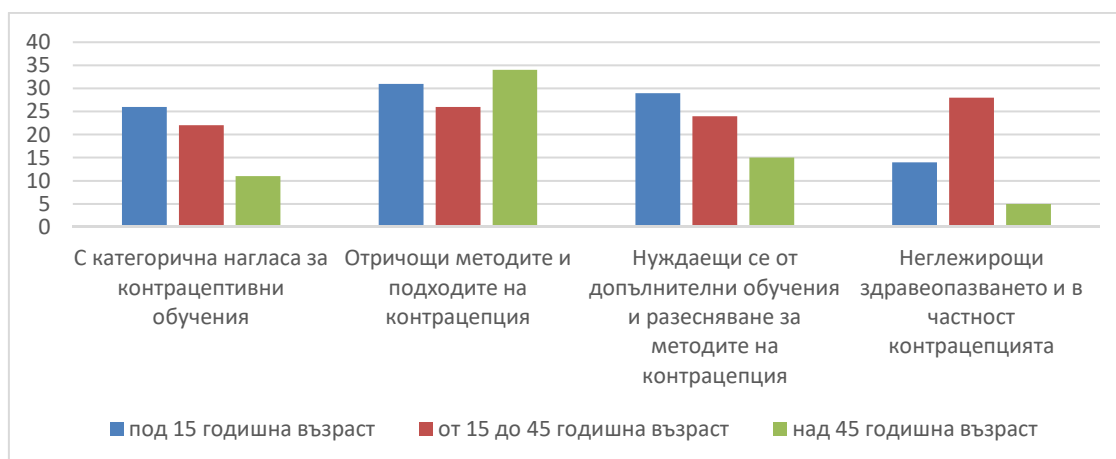
Обект на изследване – Жени в репродуктивна възраст.

Използван инструментариум – Анкетни карти и интервю.

Методика на изследването. Изследването е проведено в периода 30.10.2024 г.-

30.09.2025 г. Анкетирани бяха 116 жени при спазена анонимност (46 респондента на възраст под 15, 24 на възраст над 45 и на възраст между 15 и 45 г. - 46 жени).

Резултатите от проведеното изследване са анализирани, обобщени и представени, чрез хистограма на фигура 1, а наблюдаваните тенденции и заключения, дискутирани след съответните фигури.

Фиг. 1. Възрастов критерии при контрацептивни консултации в рискови групи

Като една от най-уязвимите, маргинализирани и може би най-важното - най-многобройната от всички етнически групи в Европа – ромската е припозната като целева в

редица инициативи за развитие на неправителствени организации, Европейската комисия, националните власти и международните органи. Голяма част от респондентите се самоопределят като част от тази група. При направения анализ на данните се установи с категорична нагласа за контрацептивни обучения под 15 годишно възраст са 26%, отричащи методите и подходите на контрацепция са 31%, нуждаещи се от допълнителни разяснения и обучение са 29%, и една не малка извадка от 14% не могат да преценят и negliжират контрацепцията като част от здравната просвета. Респондентите между 15 и 45г. с най-голям процент са negliжиращите здравеопазването като цяло и в частност контрацепцията - 28%, следвани от отричащите методите и подходите на контрацепция и осланиящи се на природните закономерности и дадености при възпроизводството си – 26%, една част от тях имат желание за огромяване и разясняване – 24% и с категорично съгласие и желание са 22%. Макар малка извадката на жените над 45 годишна възраст е с най- негативно отношение към контрацепцията 40% negliжират дейностите свързани с репродуктивно здраве, 34% изцяло отричат видовете контрацепция, което е негативен модел за пример на подрастващите момичета, 15% извяват желание за включване в последващи беседи и едва 11% категорично смятат, че е нужно предпазването от нежелана бременност и аборти.

Много ромски образователни фондове докладваха за успешни инициативи, които повишиха достъпа до несегрегирано образование и подобриха неговото качество, увеличиха трудовата заетост, подобриха жилищните условия и здравето ниво в частност и контрацептивните нагласи (Boeva, T., & Laleva, R., 2021). Същевременно обаче много от тези инициативи неуспяха да имат устойчивост и продължителност в областта на контрацепцията при рискови групи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проучването има за цел да послужи при разработването на по-добри политики за ромска интеграция и по-конкретно да предостави полезна информация при планиране на семейното и репродуктивно здравно благополучие в рискови групи (Dyulgerova, S. & Georgieva, R., 2024).

Здравната медиация бе относително бързо припозната от държавата като добра практика независимо от трудностите, съпътствали въвеждане на преглед на добри практики с интервенции за рискови групи, чрез навлизане на длъжността „здравен медиатор” в системата на здравеопазването, и предизвикателствата, свързани с осигуряването на финансиране (Naydenova, A., Dimitrova, E. & Dyulgerova, S., 2017). Понастоящем медиаторите и здравните служители в страната играят решаваща роля при превенцията и лечението на обществено значими заболявания и полово предавани болести сред рискови общности. Здравната медиация без съмнение отговаря на реални потребности, свързани с осигуряването на достъп до здравеопазване и контрацепция (Dyulgerova, S., 2020). Трябва обаче да се подчертае, че тази практика има смисъл и дава добри резултати само когато е заложена в контекста на една обща политика за подобряване на достъпа до здравеопазване и контрацепция и когато е организирана от устойчиви обществени и здравни институции (болници, университети, училища...) (Zheleva, E., 2011).

Между основните практики, оставили отпечатък в развитието на образователните политики за здравна култура и семейно планиране, са пилотни модели за подкрепа още от ранното детско развитие в рискови групи.

REFERENCES

Boeva, T., & Laleva, R. (2021). An overview of the ethical issues of optional abortion, Department of Health Care, Faculty of public health, Medical University of Varna (*Оригинално заглавие: Боева, Т., & Лалева, Р. (2021). Обзор върху етичните и правните проблеми на аборт по желание, Катедра „Здравни грижи“, ФОЗ, Медицински университет – Варна.*)

Dyulgerova, S. & Georgieva, R. (2024). SEVENTH SCIENTIFIC CONFERENCE OF THE BNDOZ "PUBLIC HEALTH: A LOOK TOWARDS THE FUTURE" 27-28 SEPTEMBER 2024,

MEDICAL UNIVERSITY-PLOVDIV. In collection Available at: <https://publisher.mu- , https://publisher.mu-plovdiv.bg/public-health-conf-2024-full-texts/> pp. 58-62, ISBN 978-619-237-147-0 (**Оригинално заглавие:** Дюлгерова, С. & Георгиева, Р. (2024). СЕДМА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ БНДОЗ,,ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ: ПОГЛЕД КЪМ БЪДЕЩЕТО“ 27-28 СЕПТЕМВРИ 2024 Г., МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ-ПЛОВДИВ. В сборник Достъпно на: <https://publisher.mu- , https://publisher.mu-plovdiv.bg/public-health-conf-2024-full-texts/> стр. 58-62, ISBN 978-619-237-147-0.)

Dyulgerova, S. (2013). Changes in relationships and functioning in families with a child with drug addiction, Nursing, 45, Vol. XLVII, 17- 19, ISSN 1310 – 7496 (**Оригинално заглавие:** Дюлгерова, С. (2013). Промени във взаимоотношенията и функционирането в семейства с дете с наркотична зависимост, Сестринско дело, 45, Год. XLVII, 17- 19, ISSN 1310 – 7496.)

Dyulgerova, S. (2020). "Motivating and demotivating factors for continuing education among nurses in the Pleven region - part II", "Healthcare" issue 2, 20-26, ISSN 1312-2592 (**Оригинално заглавие:** Дюлгерова, С. (2020). „Мотивиращи и демотивиращи фактори за продължаващо обучение сред медицински сестри в Плевенска област – частII, „Здравни грижи“ брой 2,20-26, ISSN 1312-2592.)

Dyulgerova, S., & Georgieva, N. (2015). Role of the nurse in implementing health promotion, Collection of reports “Modern trends in the development of health care”; IC MU – Pleven;227 – 232, ISBN 978-954-756-155-7 (**Оригинално заглавие:** Дюлгерова, С., & Георгиева, Н. (2015). Роля на медицинската сестра за осъществяване промоция на здравето, Сборник доклади „Съвременни тенденции в развитието на здравните грижи”; ИЦ МУ – Плевен, 227 – 232 , ISBN 978-954-756-155-7.)

Hristova, E., Stefanov, R., & Iskrov, G. (2017). Model of the modern family - trends and factors. First National Conference "Public health - a global priority in science and practice" (**Оригинално заглавие:** Христова, Е., Стефанов, Р., & Искров, Г., 2017. Модел на съвременното семейство – тенденции и фактори. Първа Национална конференция „Общественото здраве – глобален приоритет в науката и практиката“.)

Instititoris, H., Sprenger, J., & Summers, M. (2008). The Malleus maleficarum of Heinrich Kramer and James Sprenger. New York City: Dover Publications, p.66.

Jones, Gr. (1995). Women and eugenics in Britain: The case of Mary Scharlieb, Elizabeth Sloan Chesser, and Stella Browne, Annals of Science 52 no. 5, p. 481–502.

Naydenova, A., Dimitrova, E. & Dyulgerova, S. (2017). Reducing verbal and physical violence in school age, Nursing Matters, 49, 3, 37 -39, ISSN 1310 – 7496 (**Оригинално заглавие:** Найденова, А., Димитрова, Е. & Дюлгерова, С. (2017). Намаляване на вербалното и физическото насилие в училищна възраст, Сестринско дело, 49, 3, 37 -39, ISSN 1310 – 7496.)

Tsvetkova, S., Dyulgerova, S., & Asenova, R. (2015). Skills for identifying aggression and for making decisions in aggressive behavior in adolescents, Collection of reports "Modern trends in the development of health care", IC MU - Pleven; 2015, MU-Pleven; 152-157, ISBN 978-954-756-155-7 (**Оригинално заглавие:** Цветкова, С., Дюлгерова, С., & Асенова, Р. (2015). Умения за идентификация на агресия и за вземане на решения при агресивно поведение у подрастващи, Сборник доклади „Съвременни тенденции в развитието на здравните грижи”, ИЦ МУ – Плевен; 152-157, ISBN 978-954-756-155-7.)

Vladimirova, M. (2023). Competences of the midwife in family planning of Roma women from the Plovdiv regionq abstract of a dissertation work for awarding the educational and scientific degree "Doctor" (**Оригинално заглавие:** Владимирова, М., 2023. Компетенции на акушерката в семейното планиране на ромските жени от Пловдивски регион автореферат на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.)

Zheleva, E. (2011). The healthy lifestyle of future medical specialists as a pedagogical problem, Civic idea in action, Sofia, p.136-139 (**Оригинално заглавие:** Желева, Е., 2011. Здравословният

стил на живот на бъдещите медицински специалисти като педагогически проблем, Гражданската идея в действие, София, с.136-139.)

Докладът отразява резултатите от проект 2025 - ФОЗЗГ - 01, „Медицински скрининг и оценка на рисковите фактори за наднормено тегло и затлъстяване при различни професионални групи“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенски университет